herpy

PŁAZY BEZNOGIE

Cayenne Caecilian

Typhlonectes compressicauda

Typhlonectes compressicauda to całkowicie wodny, beznogi płaz z Amazonii i Tarczy Gujańskiej, o długim, ciemnym, aksamitnym ciele i bocznie spłaszczonej płetwie grzbietowej w tylnej części. Gatunek rodzi żywe młode i utrzymuje się go w ciepłym, miękkim i dobrze filtrowanym akwarium z ciężką, szczelnie przylegającą pokrywą.

Rodzina: Typhlonectidae Dawna nazwa: *Typhlonectes cunhai* **Słabe toksyny skórne**

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**26-80 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-14 lat**
Aktywność	**Za dnia, o zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Wodny**
Środowisko	**Las deszczowy i mokradła**
Toksyny skórne	**Słabe** Umyj ręce po kontakcie i trzymaj palce z dala od oczu i ust
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**100 × 45 × 45 cm** D × S × W dla 3 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**24-30 °C**
Temperatura w nocy	**24-30 °C**
Wilgotność	**100%**
Woda	**Akwaterrarium** głębokość 30-35 cm
Temperatura wody	**24-30 °C**
UVB	**Niewymagane**
Pokarm	**Owady, gotowa karma, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**W grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Rozwój	**Żyworodność**
Dojrzałość płciowa	**16 miesięcy**
Wielkość miotu	**1-8 młodych**
Ciąża	**170-210 dni**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Typhlonectes compressicauda to płaz beznogi (rząd Gymnophiona), który przypomina węgorza, ale jest spokrewniony z żabami i salamandrami. Samice osiągają 29-80 cm długości, a samce 26-59 cm. Ciało jest ciemnoszare do niemal czarnego lub ciemnobrązowe, z nieco jaśniejszym brzuchem, i często sprawia wrażenie bardziej aksamitnego niż u *Typhlonectes natans*. Jest podzielone na poprzeczne pierścienie, a niska, spłaszczona płetwa biegnie wzdłuż co najmniej tylnej jednej trzeciej ciała; wysokość płetwy może się zmieniać u tego samego osobnika. Oczy są małe i pokryte skórą.

Gatunek łatwo pomylić z *T. natans*. Najpewniejszą cechą jest tarcza kloakalna: jej przednia połowa jest podzielona na pięć części u *T. compressicauda* i na cztery u *T. natans*. Nazwa *Typhlonectes cunhai* jest synonimem.

Masa ciała dzikich osobników nie jest znana. W niewoli gatunek żyje co najmniej 10 lat; górna granica w tabelce została przejęta od *T. natans*.

Podczas brania do ręki skóra wydziela duże ilości śluzu. Śluz w oczach i ranach powoduje pieczenie, a dłuższy kontakt wywołuje mrowienie dłoni; dlatego toksyczność skóry określono jako łagodną. Śluz jest trujący dla drapieżnych ryb, z którymi gatunek żyje. Gatunek ma gruczoły jadowe przy zębach żuchwy, ale nie gryzie i nie jest niebezpieczny dla ludzi. Po kontakcie umyj ręce.

Występowanie i środowisko

Typhlonectes compressicauda żyje w rzekach Tarczy Gujańskiej i dorzecza Amazonki, od wschodniego wybrzeża Brazylii po wschodnie stoki Andów w Peru i Kolumbii. Gatunek jest znany z Brazylii, Peru, Kolumbii, Gujany Francuskiej i Gujany.

Gatunek nie jest zagrożony (IUCN: LC) ze względu na duży zasięg i przypuszczalnie liczną populację. Ocena jest jednak stara, a wylesianie i elektrownie wodne wywierają presję na coraz większą część obszaru występowania.

> **Naturalny zasięg:** Brazylia, Peru, Kolumbia, Gujana Francuska i Gujana.

ŚRODOWISKO

Typhlonectes compressicauda zamieszkuje stałe rzeki, stawy i bagna, głównie w nizinnych lasach. Zwierzęta kryją się w zalanych wodą norach i w zagłębieniach zatopionych pni. Woda w miejscach występowania ma 25-28 °C, jest bardzo miękka i kwaśna (pH 5,5-6,2).

Młode zjadają dżdżownice, drobne bezkręgowce wodne i lądowe oraz skrzek i kijanki; dorosłe zjadają krewetki, stawonogi, małe ryby i padlinę oraz gromadzą się przy rybich odpadkach. Zwierzęta żerują nocą, zarówno na płytkiej, jak i głębszej wodzie.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

Hodowla

TERRARIUM

Typhlonectes compressicauda trzyma się w akwarium. Trzy dorosłe osobniki potrzebują co najmniej 100 × 45 × 45 cm (około 200 litrów) z dużym filtrem zewnętrznym. Im większa objętość wody, tym stabilniejsza jej jakość.

Pokrywa to najważniejszy element wyposażenia: musi być ciężka i całkowicie szczelna, także wokół kabli i węży. Zwierzęta przeciskają się przez małe szczeliny, a osobnik, który ucieknie, szybko wysycha i ginie.

Zapewnij małą, wilgotną część lądową, np. pływający kawałek kory korkowej lub gęsty kożuch roślin pływających, na którym zwierzęta mogą leżeć z ciałem częściowo nad wodą. Jeśli zwierzęta często przebywają na części lądowej, świadczy to o złej jakości wody lub niewłaściwej temperaturze.

Podłoże nie jest konieczne, ale cienka warstwa drobnego piasku lub drobnego żwiru pozwala zwierzętom kopać, a chętnie leżą zagrzebane. Gruba warstwa piasku może wytwarzać toksyczny siarkowodór. Kryjówki z rur PVC, kamieni, korzeni lub terakoty z wąskimi szczelinami dają poczucie bezpieczeństwa; szorstkie krawędzie pomagają przy linieniu, ale nie mogą być ostre. Nie przywiązuj roślin żyłką wędkarską, bo zwierzęta mogą się w nią zaplątać. Ukorzenione rośliny są często wykopywane, więc lepszym wyborem są rośliny pływające.

TEMPERATURA

Temperatura wody powinna wynosić 24-30 °C, a naturalne sezonowe wahania w tym zakresie są korzystne. Około 32 °C wywołuje stres cieplny, a nowo narodzone młode są bardziej podatne na infekcje grzybicze poniżej około 26 °C.

Zwierzęta często owijają się wokół grzałek i mogą doznać poważnych oparzeń. Dlatego używaj grzałek z osłoną albo grzałki przepływowej na wężu filtra, najlepiej dwóch grzałek, aby awaria jednej nie spowodowała nagłego spadku temperatury. Powietrze pod pokrywą ma tę samą temperaturę co woda. Nie ma spoczynku zimowego.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza nie ma znaczenia, bo zwierzę żyje w wodzie. Powietrze pod szczelną pokrywą jest nasycone wilgocią, dlatego w tabelce podano 100 %. Liczy się jakość wody; zob. część o wodzie.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Płazy beznogie wchłaniają substancje przez skórę, więc jakość wody ma kluczowe znaczenie. Filtr musi być dojrzały, zanim wpuścisz zwierzęta. Wodę z kranu uzdatnia się uzdatniaczem, napowietrza i odstawia na dobę w temperaturze akwarium przed dolaniem. Czysta woda z odwróconej osmozy i czysta deszczówka są zbyt czyste i zaburzają gospodarkę solną zwierzęcia; używaj ich tylko po remineralizacji lub zmieszane z wodą z kranu.

Woda powinna być miękka i stabilna, poniżej około 6 °dH, jak dla *Typhlonectes natans*. Odpowiednie pH to 6-7. Gatunek toleruje kwaśną wodę, ale nagła zmiana z bardzo kwaśnej na obojętną powoduje problemy skórne i może zabić zwierzęta, więc koryguj pH powoli. Garbniki z suchych liści dębu, torfu lub korzeni obniżają pH i działają łagodnie bakteriostatycznie, ale kontroluj parametry: nadmiar garbników może zbić pH poniżej 5. Stabilne wartości są ważniejsze niż idealne.

Co tydzień testuj amoniak, azotyny, azotany, pH i twardość. Regularnie podmieniaj 10-20 % wody, najlepiej po karmieniu, aby usunąć resztki, zanim zaczną gnić. Woda powinna być na tyle głęboka, by zwierzęta mogły swobodnie pływać i docierać do powierzchni, nie tracąc kontaktu z dnem, roślinami lub kryjówkami; odpowiednie jest 30-35 cm.

Gatunek brudzi podczas jedzenia i często linieje, więc filtr musi być duży. Najlepszy jest filtr zewnętrzny lub duży filtr gąbkowy napędzany powietrzem; wewnętrzny filtr kubełkowy wystarcza tylko dla młodych. Wszystkie otwory filtra trzeba zabezpieczyć siatką lub silikonem, a wlot i wylot muszą mieć przymocowane sitko, bo zwierzęta wpełzają do filtrów i mogą się zranić lub utonąć. Materiał filtracyjny płucz w wodzie z akwarium, nie w wodzie z kranu.

OŚWIETLENIE I UVB

Wystarcza zwykłe oświetlenie akwariowe przez 12 godzin na dobę. Zwierzęta wolą ciemność, więc zawsze muszą mieć ciemne kryjówki. Zapotrzebowanie na UVB nie jest znane, a u gatunków pokrewnych światło UVB nie daje wykazanej różnicy w kościach, więc nie jest konieczne. Dobrze rosnące rośliny pomagają utrzymać czystą wodę.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Typhlonectes compressicauda zjada niemal każdy pokarm mięsny: dżdżownice, świerszcze, larwy chrząszczy, krewetki i inne skorupiaki, małże, larwy komarów, rozmrożone ryby, noworodki myszy i gotowe pokarmy dla płazów. Pokarm musi leżeć na dnie albo na gałęziach i kryjówkach, bo zwierzę odnajduje go węchem i nie zauważa pokarmu unoszącego się w toni lub pływającego. Dżdżownice i larwy owadów są przyjmowane żywe, ale ryby i inne kręgowce muszą być martwe.

Karm dwa-trzy razy w tygodniu, a młode w pierwszym roku życia co najmniej trzy razy w tygodniu. Urozmaicaj pokarm: ryby karpiowate zawierają enzym tiaminazę, który rozkłada witaminę B1, a ryby łososiowate są bardzo tłuste. Suplementy witaminowe trudno podawać w wodzie, więc zróżnicowana dieta jest najlepszym zabezpieczeniem przed niedoborami.

Rozkładaj pokarm w kilku miejscach lub podawaj go pęsetą, aby każde zwierzę coś dostało; największe jedzą najszybciej. Usuwaj resztki i podmieniaj wodę po karmieniu.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest spokojny i chętnie gromadzi się w kryjówkach i na roślinach pływających, także młode wokół matki. Podczas karmienia zwierzęta mogą się gryźć w zapale, a w okresie rozrodu samce bywają wobec siebie agresywne. Nie wpuszczaj nowego samca do grupy obu płci w okresie rozrodu.

W akwarium zwierzęta są aktywne zarówno w dzień, jak i w nocy. Regularnie wypływają, by zaczerpnąć powietrza, a przy wdechu słychać cichy pisk. *Typhlonectes compressicauda* można trzymać razem z *Typhlonectes natans*. Ryby są niewskazane: martwe i osłabione ryby zostają zjedzone, śluz zestresowanych płazów beznogich może zabijać ryby, a ryby z innych regionów mogą przenosić choroby.

Bierz zwierzę do ręki jak najrzadziej; jest śliskie, pokryte śluzem i się wije. Zamiast siatki używaj sztywnego pojemnika, bo siatka może zetrzeć warstwę śluzu i wywołać infekcje skóry.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płeć można pewnie rozróżnić tylko u dojrzałych osobników: samiec ma większy, bardziej zaokrąglony tył ciała i szerszą tarczę kloakalną, a tarcza samicy jest bardziej wydłużona i szczelinowata. U tego gatunku tarcza kloakalna jest szczególnie duża. Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową po około 16 miesiącach, a potem nadal rosną. Cykl rozrodczy samicy trwa dwa

lata, więc rodzi ona najwyżej co drugi rok.

GODY I KOPULACJA

W naturze gatunek kopuluje w porze deszczowej, od lutego do maja. Zapłodnienie jest wewnętrzne: samiec ma wynicowywany narząd kopulacyjny i owija się wokół samicy lub daje się przez nią ciągnąć, a kopulacja może trwać kilka godzin. W niewoli gatunek rozmnaża się bez suchego okresu na lądzie. Stabilne warunki i stała grupa sprzyjają rozrodowi.

JAJA I LARWY

Typhlonectes compressicauda nie składa jaj. Zarodki rozwijają się w jajowodach samicy, najpierw odżywiając się żółtkiem, a potem wydzieliną błony śluzowej jajowodów, którą zeskrobują specjalnymi zębami płodowymi. Mają duże, przezroczyste, liściowate skrzela. Ciąża trwa w niewoli 24-30 tygodni, a w naturze około sześciu miesięcy; tam młode rodzą się na początku pory suchej, gdy poziom wody jest jeszcze wysoki.

Samica rodzi 1-8 młodych w ciągu kilku dni, najczęściej 3-4. Młode mają 10-14 cm długości i mogą mierzyć 40 % długości matki. Poród może przebiegać z komplikacjami, więc ciężarną samicę należy uważnie obserwować.

METAMORFOZA

Nie ma wolno żyjących larw ani przeobrażenia w wodzie. Młode rodzą się w pełni rozwinięte, z zewnętrznymi skrzelami, które odpadają w ciągu kilku godzin, pozostawiając małe zagłębienie na karku. Potem są miniaturami dorosłych.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode gromadzą się wokół samicy i mogą zostać z dorosłymi. Zapewnij dodatkowe rośliny pływające, korę korkową i gałęzie, aby młode mogły odpoczywać przy powierzchni, bo słabo pływają i mogą utonąć. Woda musi mieć co najmniej 26 °C.

Może minąć kilka tygodni, zanim młode zaczną jeść. Później karmi się je częściej niż dorosłe, mniejszymi kawałkami tych samych pokarmów. Zanim pozwolisz zwierzętom się rozmnażać, zaplanuj, co zrobisz z młodymi.

Zdrowie i częste błędy

Wodne płazy beznogie są odporne w stabilnej, czystej wodzie. Najczęstsze problemy to:

- Zapalenie skóry: białe, watowate plamy wywołane przez grzyby lub bakterie, często po urazach, przy złej wodzie lub zbyt niskiej temperaturze. Choroby skóry są najczęstszą przyczyną śmierci wodnych płazów beznogich w niewoli i wymagają weterynarza.
- Choroby nerek, zwłaszcza u starszych zwierząt.
- Oparzenia od nieosłoniętych grzałek: nawet drobne oparzenia łatwo ulegają zakażeniu i mogą zabić zwierzę.
- Ucieczki i urazy w filtrach: zwierzęta wpełzają do filtrów i wydostają się z akwarium. Siatki i szczelne pokrywy są niezbędne.
- Zaczerwienienie przy tarczy kloakalnej i ospałość: objawy posocznicy, często po złej wodzie.
- Pasożyty pod skórą, powodujące obrzęki i białe naloty.
- Komplikacje w czasie ciąży i porodu.

Grzyb chytridiowy *Batrachochytrium dendrobatidis* (Bd) występuje u płazów beznogich zarówno w naturze, jak i w niewoli, także u zwierząt bez objawów. Nowe zwierzęta poddaje się kwarantannie i testom, a siatki, narzędzia i ręce myje się między akwariami. *Batrachochytrium salamandrivorans* atakuje płazy ogoniaste, a płazy beznogie uważa się za odporne.

Udaj się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli zwierzę nie je, ma białe naloty, rany lub zaczerwienienia albo długo przebywa poza wodą.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/beznogi/typhlonectes-compressicauda